

Vai trò của Liên Hợp Quốc trong đấu tranh chống khủng bố

Lê Văn Bính*

*Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội,
144 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam*

Nhận ngày 25 tháng 7 năm 2009

Tóm tắt. Khủng bố quốc tế đã trở thành hiểm họa toàn cầu. Thông qua các sự kiện đã diễn ra trên thế giới và các văn kiện về khủng bố của Liên Hợp Quốc, tác giả muốn đề cập đến vai trò của Liên Hợp Quốc trong “Thế chiến thứ 3” này.

Liên Hợp Quốc (LHQ) là một bộ máy tổng hợp duy nhất để duy trì hòa bình quốc tế, an ninh toàn cầu, đảm bảo sự phát triển bền vững và ổn định. Trong lĩnh vực đấu tranh chống khủng bố và những kẻ tiếp tay hoặc đứng sau khủng bố, LHQ chiếm vị trí trung tâm sức mạnh của toàn thể cộng đồng quốc tế và đóng vai trò đặc biệt quan trọng. Điều đó đã được nhóm “G8” họp tại Sant-Peterburg ngày 16/7/2006 khẳng định: “LHQ ... là tổ chức toàn cầu chân chính duy nhất, với vị trí và phạm vi hoạt động rộng lớn của tổ chức này cho phép đạt được sự thống nhất toàn cầu trong việc lên án và buộc tội khủng bố”⁽¹⁾.

Hệ thống pháp luật quốc tế nói chung và luật quốc tế về chống khủng bố nói riêng, cần được xây dựng trên cơ sở Hiến chương LHQ. Đây là văn bản quốc tế có hiệu lực pháp lý cao nhất điều chỉnh các quan hệ pháp lý quốc tế hiện đại.

Trong thời đại phát triển của khoa học công nghệ và hội nhập quốc tế, danh giới mặc định giữa các quốc gia ngày càng “mờ” đi để nhường chỗ cho sự hợp tác quốc tế xuyên quốc gia. Do đó, sự liên minh, liên kết và hợp tác giữa các quốc gia hiện nay là xu hướng phát triển của cộng đồng quốc tế nhằm bảo vệ những thành quả lao động sáng tạo của con người qua nhiều thập kỷ.

Các quốc gia đang tồn tại và phát triển trong sự phụ thuộc lẫn nhau. Gần như không có quốc gia có chủ quyền nào lại mong muốn cô lập mình với thế giới bao quanh họ. Vì lợi ích quốc gia, vì lợi ích cộng đồng, các quốc gia đã và đang tiến đến bàn đàm phán vì mục đích cùng hợp tác và cùng phát triển, cũng như cùng đấu tranh với những hiểm họa phát sinh ngoài sự mong đợi của cộng đồng. Đó là khủng bố, ly khai và cực đoan. Đề đấu tranh với các hiểm họa này, nhất là khủng bố quốc tế, loại tội phạm nguy hiểm nhất cho nhân loại, một lần nữa người ta lại nhắc đến vai trò của LHQ, người đại diện duy nhất hiện nay cho cả cộng đồng quốc tế cần tìm ra lời giải đáp cho “bài toán”: Đấu tranh chống khủng bố quốc tế như thế nào là hiệu quả nhất? Đây không chỉ là “bài toán” riêng của LHQ, mà là sự thách thức toàn cầu

* ĐT: 84-4-38219284.

E-mail: binhlevan_1962@yahoo.com

⁽¹⁾ Tuyên bố của Nhóm G8 về kiện toàn Chương trình đấu tranh chống khủng bố của LHQ. Sant-Peteburg, ngày 16/7/2006 //Официальный сайт Председательства Российской Федерации в «Группе восьми» // <http://www.g8russia.ru/docs/18.html>.

đối với các quốc gia, các tổ chức quốc tế khu vực, liên khu vực, các chính trị gia, các nhà khoa học v.v... và đối với mọi thường dân trên trái đất.

Vậy, LHQ đã thể hiện vai trò của mình như thế nào trong cuộc chiến chống khủng bố quốc tế?

Mục đích bảo vệ hòa bình và an ninh quốc tế đã được Hội Quốc Liên (HQL), tổ chức quốc tế phổ cập đầu tiên, tổ chức tiền thân của LHQ, đặc biệt chú trọng. Trong suốt quá trình tồn tại và hoạt động của mình, Hội Quốc Liên trước đây và LHQ hiện nay đã ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật quốc tế về đấu tranh chống khủng bố. Một trong những văn bản đầu tiên về đấu tranh chống khủng bố đã được HQL thông qua vào cuối những năm ba mươi thế kỷ trước.

Nguyên nhân dẫn đến việc HQL soạn thảo Công ước về đấu tranh chống khủng bố đầu tiên của cộng đồng quốc tế là sau sự kiện Vua Nam Tư Aleksandro I và Bộ trưởng Pháp Lui Bartu bị sát hại ở Mác-xây ngày 09/10/1934. Ngày 10/12/1934, Hội nghị HQL đã thông qua một văn kiện quan trọng về chống khủng bố. Trong đó, quy định rằng các quốc gia có trách nhiệm không được khuyến khích và không được cam chịu để bọn khủng bố hoạt động trên lãnh thổ của quốc gia mình, dưới bất kỳ hình thức nào và với bất kỳ mục đích nào, đặc biệt là mục đích chính trị. Mỗi quốc gia, không nên vì bất kỳ lý do gì mà xem nhẹ việc ngăn ngừa, trấn áp và trừng trị các hành vi khủng bố. Vì các mục đích nói trên, các quốc gia cần tạo mọi điều kiện để các chính phủ đấu tranh chống khủng bố [1].

Hội nghị HQL đã ghi nhận rằng, trong luật quốc tế hiện đại chưa có đầy đủ các quy phạm pháp lý quốc tế, quy định một cách đầy đủ, rõ ràng và chính xác điều chỉnh về đấu tranh chống khủng bố quốc tế. Do đó, đang còn thiếu cơ sở pháp lý cần thiết cho sự hợp tác giữa các quốc gia trong lĩnh vực đấu tranh chống loại tội phạm nguy hiểm này.

Dự thảo Công ước về phòng ngừa và trừng trị các hành vi khủng bố đã được Đại Hội Đồng

HQL thông qua ngày 16/11/1937. Trong Công ước, Đại Hội Đồng HQL đã cố gắng đưa ra khái niệm về khủng bố. Theo đó, hành vi khủng bố có nghĩa là hành vi phạm tội chống lại nhà nước với mục đích gây nên nỗi khiếp sợ cho một số người xác định hoặc một nhóm dân cư⁽²⁾.

Liên Hợp Quốc, sau khi thành lập năm 1945, đã tiếp tục kế thừa và phát huy vai trò của mình trong cuộc chiến chống khủng bố quốc tế. Đặc biệt là vụ việc đầy bi thảm xảy ra vào tháng 9 năm 1972 tại sân bay Mui-ních. Bọn khủng bố đã bắt giữ các vận động viên của đội tuyển Ixraen. Sau vụ việc đó, cộng đồng quốc tế đã nhận thấy đã đến lúc cần phải hợp tác với nhau thành sức mạnh của cả cộng đồng nhằm đối phó với khủng bố.

Tháng 12 năm 1972, LHQ đã thông qua Nghị quyết 3034 về cấm khủng bố dưới mọi hình thức. Trên cơ sở Nghị quyết này, LHQ đã thành lập Ủy ban đặc biệt về chống khủng bố quốc tế, với sự tham gia của đại diện 34 quốc gia, nhằm mục đích kêu gọi các quốc gia - thành viên LHQ tham gia chống khủng bố phù hợp với quyền và nghĩa vụ là thành viên LHQ.

Năm 1994, LHQ một lần nữa thể hiện sự quan tâm đặc biệt đến khủng bố bằng việc thông qua Tuyên bố về các biện pháp nhằm xóa bỏ khủng bố quốc tế. Tuyên bố kêu gọi các quốc gia không tổ chức, hỗ trợ hay tham gia vào các hoạt động khủng bố. Tuyên bố đã nhấn mạnh rằng, các quốc gia-thành viên LHQ cần khẳng định tầm quan trọng của Tuyên bố này và đảm bảo hợp tác có hiệu quả giữa các quốc gia - thành viên LHQ trong đấu tranh chống khủng bố, nhằm ngăn chặn kịp thời và có hiệu quả mọi hành vi liên quan đến khủng bố. Bất kỳ ai tham gia vào hành vi khủng bố, kể cả việc cung cấp tài chính, kế hoạch hóa các hành vi khủng bố hoặc là xúi giục thực hiện khủng bố, đều bị đưa ra xét xử. Các quốc gia cần khẳng

⁽²⁾ Công ước về phòng ngừa và trấn áp khủng bố. Khoản 1 Điều 1. (Конвенция по предотвращению и подавлению терроризма. Ст. 1 п.2)/Wurth P. La Repression internationale du terrorist. Lausanne, Imprimerie la Concorde, 1941. P.50. (Công ước chưa có hiệu lực).

định việc thực hiện các cam kết của mình phù hợp với các định chế của Hiến chương LHQ, với các nguyên tắc cơ bản và các quy phạm được công nhận chung của luật pháp quốc tế, bao gồm cả các chuẩn mực của quốc tế về quyền con người. Các quốc gia cần hỗ trợ lẫn nhau trong việc phòng ngừa, ngăn chặn và tiêu diệt khủng bố. Cần áp dụng các biện pháp cần thiết phù hợp với luật quốc gia để dẫn độ, để chuyển giao hồ sơ khủng bố cho cơ quan có thẩm quyền nhằm mục đích truy tố bọn khủng bố trước tòa án⁽³⁾.

Trong lời nói đầu của Tuyên bố về các biện pháp xóa bỏ khủng bố quốc tế đã nhấn mạnh sự cần thiết và cấp bách của nhiệm vụ này. Đó là “tiếp tục củng cố sự hợp tác quốc tế giữa các quốc gia nhằm tìm kiếm các biện pháp mới để thực hiện việc đấu tranh chống khủng bố trong thực tiễn có hiệu quả hơn, nhằm phòng ngừa, tiêu diệt và xóa bỏ các loại hình khủng bố làm nguy hại đến cuộc sống của cộng đồng quốc tế”⁽⁴⁾.

Năm 1996, trong văn bản bổ sung cho Tuyên bố nói trên đã ghi nhận việc thành lập Ủy ban đặc biệt về chống khủng bố. Tại kỳ họp lần thứ 51 ngày 16/01/1997, Nghị quyết đặc biệt bổ sung cho Tuyên bố nói trên đã được Đại Hội Đồng LHQ thông qua. Trong đó, kêu gọi các quốc gia là thành viên LHQ cần ký các điều ước quốc tế song phương và đa phương, các thỏa thuận quốc tế, phát triển sự hợp tác giữa các cơ quan bảo vệ pháp luật về các thủ tục tư pháp nhằm tăng cường điều tra và thu thập chứng cứ, cũng như nhằm mục đích phát hiện, phòng ngừa và trừng trị các hành vi khủng bố⁽⁵⁾.

Sau hàng loạt vụ khủng bố vào tháng 8 và tháng 9 năm 1999 ở Matxcova, ở Buinac, ở Volga-Đôn, Tổng thư ký LHQ K. Annan đã tuyên bố rằng, LHQ cần nỗ lực hơn nữa trong đấu tranh chống khủng bố. Đó là các chủ đề chính đã được thảo luận tại Hội nghị lần thứ 56 Đại Hội Đồng LHQ và tại Hội nghị của Hội đồng Bảo an LHQ.

Ngày 19/10/1999, Hội đồng Bảo an LHQ đã thông qua Nghị quyết đặc biệt khẳng định sự buộc tội vô điều kiện đối với tất cả các hành vi, các hình thức hoạt động khủng bố mà có thể đe dọa đến hòa bình và an ninh quốc tế. Không chấp nhận bất cứ sự biện hộ nào, kể cả về nguyên nhân và hình thức, cũng như khủng bố xảy ra ở đâu và do ai thực hiện.

Sự hàng loạt các sự kiện ngày 11/9/2001 ở nước Mỹ, vụ khủng bố ở Bali (Indonesia) ngày 12/10/2002, Matxcova ngày 23/10/2002, ở Bogota (Colombia) ngày 07/02/2003, ở Madrit (Tây Ban Nha) ngày 11/3/2003 và các sự kiện gần đây v.v... đã minh chứng với thế giới rằng vấn đề đối phó với khủng bố quốc tế hiện nay đã trở nên khó khăn hơn đối với cộng đồng quốc tế. Đặc biệt là sự kiện ngày 11/9/2001 đã trở thành bước ngoặt, làm cho cuộc chiến chống khủng bố quốc tế trở nên cương quyết hơn và quyết liệt hơn. Sự kiện đặc biệt đó đã cho thế giới tận mắt nhìn thấy quy mô và sự tàn khốc của khủng bố, ngày mà nhiều nhà phân tích trên thế giới đã cho rằng đó là ngày bắt đầu của “Thế chiến thứ 3”. Một ngày sau sự kiện ngày 12/9/2001, Hội đồng Bảo an LHQ đã thông qua Nghị quyết số 1368, kêu gọi cộng đồng quốc tế hãy cố gắng hơn nữa việc phòng ngừa và trấn áp khủng bố, cần đẩy mạnh sự phối hợp giữa các quốc gia trong việc ban hành pháp luật cho phù hợp với các Công ước và các Nghị quyết về chống khủng bố của LHQ và của Hội đồng Bảo an LHQ. Ngày 06/3/2003, tại cuộc họp với các tổ chức quốc tế và khu vực của Ủy ban chống

⁽³⁾ Tuyên bố bổ sung về các biện pháp nhằm tiêu diệt khủng bố quốc tế năm 1994 (Tuyên bố của LHQ ngày 17/12/1996)// Официальный отчет Генеральной Ассамблеи, пятьдесят первая сессия. Дополнение №49 (A/51/49). - C. 344-345.

⁽⁴⁾ Tuyên bố về các biện pháp nhằm tiêu diệt khủng bố quốc tế. Được thông qua bằng Nghị quyết 49/60 Đại Hội Đồng ngày 09/12/1994// Официальный отчет Генеральной Ассамблеи, сорок девятая сессия. Дополнение №49 (A/49/49). C.409-412.

⁽⁵⁾ Các biện pháp nhằm tiêu diệt khủng bố quốc tế// Nghị quyết được Đại Hội Đồng thông qua (theo báo cáo của Ủy

ban thứ 6 A/51/631) tại cuộc họp lần thứ 51 Đại Hội Đồng LHQ ngày 16/01/1997 // <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/761/67/PDF/N9776167.pdf?OpenElement>.

khủng bố thuộc Hội đồng Bảo an LHQ, Tổng thư ký LHQ K. Annan đã phát biểu nhấn mạnh: “đối phó với khủng bố quốc tế, cũng như nỗ lực để ngăn ngừa chúng phải nhằm bảo vệ các quyền và tự do cơ bản của con người mà những kẻ khủng bố muốn phá bỏ. Tôn trọng các quyền và tự do cơ bản của con người và nhà nước pháp quyền là những phương tiện cơ bản nhằm chống lại chủ nghĩa khủng bố”⁽⁶⁾.

Tổng thư ký LHQ K. Annan đã đề nghị một chiến lược chống khủng bố. Chiến lược đó được xây dựng trên cơ sở của 5 (năm) vấn đề then chốt:

Một là, thuyết phục để các nhóm khủng bố không dùng đến bạo lực;

Hai là, giới hạn phạm vi hoạt động của bọn khủng bố để tiến hành tấn công chúng;

Ba là, hạn chế tối đa sự ủng hộ của các quốc gia đối với các nhóm khủng bố;

Bốn là, các quốc gia cần tăng cường hơn nữa các biện pháp trong phòng ngừa và đấu tranh chống khủng bố;

Năm là, cần bảo vệ con người và các quyền cơ bản của họ trong tiến trình đấu tranh chống khủng bố.

Phát biểu tại lễ bế mạc Hội nghị quốc tế về dân chủ, khủng bố và an ninh từ ngày 8-10/3/2005 tại thủ đô Madrid (Tây Ban Nha), Tổng thư ký LHQ K. Annan kêu gọi các quốc gia đoàn kết chống chủ nghĩa khủng bố và tăng cường nhận thức về mối đe dọa này. Ông đề ra những biện pháp ưu tiên chống khủng bố bao gồm gây khó khăn cho bọn khủng bố trong việc di chuyển, nhận tiền tài trợ cũng như tìm kiếm nguyên liệu để chế tạo vũ khí nguyên tử⁽⁷⁾.

Hiến chương LHQ, Chương VII “Hành động trong trường hợp hòa bình bị đe dọa, bị phá hoại và có hành vi xâm lược”, các Điều từ 39 đến 51, đã quy định cơ sở pháp lý đấu tranh chống khủng bố. Đây cũng là cơ sở nền móng

để cộng đồng quốc tế ban hành luật chống khủng bố quốc tế. Khủng bố luôn đe dọa đến sự tồn tại của con người, nên trong cuộc chiến chống khủng bố, luật quốc tế về bảo vệ quyền con người cũng được LHQ đặc biệt chú trọng. Quyền con người đã vượt ra ngoài giới hạn biên giới mặc định của quốc gia, quyền đó không chỉ được điều chỉnh bằng luật quốc gia (công dân hoặc cá nhân với nhà nước), mà còn bằng luật pháp quốc tế (con người hoặc “hiện diện thể nhân” với cộng đồng quốc tế). Điều đó đã được khẳng định trong các văn bản của LHQ và Tổng thư ký LHQ về quyền con người và khủng bố⁽⁸⁾.

Đấu tranh chống khủng bố để bảo vệ các quyền của con người cũng được ghi nhận trong văn bản quốc tế phổ cập. Điều 4 Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị năm 1966, ghi nhận: “trong tình trạng khẩn cấp được công bố chính thức, đe dọa sự sống còn của quốc gia, các quốc gia thành viên của Công ước này có thể áp dụng những biện pháp trái với những nghĩa vụ ghi trong Công ước, trong phạm vi do nhu cầu tình hình bắt buộc đòi hỏi”. Nhưng để thực hiện quyền này theo đúng nội dung của những người làm Công ước còn là điều cần bàn, tránh việc các quốc gia có chủ quyền lạm quyền khi tuyên bố tình trạng khẩn cấp trái với bản chất của Điều này.

Tại cuộc họp cấp cao các nhà lãnh đạo của các quốc gia trên thế giới tổ chức vào tháng 9/2005, đã thảo luận 5 (năm) vấn đề then chốt nói trên, nhất trí thông qua thỏa thuận quốc tế về việc cần thảo ra định nghĩa phổ cập về khủng bố quốc tế và đã thông qua Công ước phổ cập về đấu tranh chống khủng bố quốc tế. Trên cơ sở của Công ước, các quốc gia cần giúp đỡ lẫn

⁽⁶⁾ Tìm đọc thêm các văn bản: A/50/685 ngày 26/10/1995, A/54/439 ngày 06/10/1999, A/56/190 ngày 17/7/2001, A/58/533 ngày 24/10/2003, A/60/326 ngày 01/9/2005 về quyền con người và khủng bố; A/58/266 ngày 08/8/2003, A/59/401 ngày 01/10/2004 về bảo vệ các quyền và tự do cơ bản của con người do khủng bố; A/60/374 ngày 22/9/2005, A/61/353 ngày 11/9/2006, A/63/337 ngày 28/8/2008 về bảo vệ các quyền và tự do cơ bản của con người trong điều kiện đấu tranh chống khủng bố; v.v... <http://www.un.org/russian/document/declarat/terrorism.htm>.

⁽⁶⁾ <http://www.ohchr.org/english/issues/terrorism/index.htm>

⁽⁷⁾ Việt Báo (Theo Thanh_Nien). Thứ sáu, 11 Tháng ba 2005, 23:13 GMT+7.

nhau có hiệu quả trong việc đấu tranh chống khủng bố, kể cả trên lãnh thổ một quốc gia, trong khu vực, cũng như trên phạm vi toàn cầu⁽⁹⁾.

Ngày 02/5/2006, tại LHQ, Tổng thư ký LHQ K. Annan đã trình báo cáo về xem xét “sự thống nhất trong đấu tranh chống khủng bố và kiến nghị về chiến lược chống khủng bố toàn cầu”. Các đề xuất trong báo cáo của Tổng thư ký K. Annan đã bổ sung và hoàn thiện cho 5 vấn đề then chốt nói trên, đồng thời đề xuất các vấn đề mà LHQ cần thực hiện nhằm tạo điều kiện giúp đỡ các quốc gia thành viên trong thực tiễn đấu tranh chống khủng bố quốc tế⁽¹⁰⁾. Liên Hợp Quốc đã nghiên cứu báo cáo và chi tiết hóa các biện pháp đấu tranh chống khủng bố.

Theo sáng kiến và Dự thảo Công ước về đấu tranh chống các hành vi khủng bố hạt nhân của Liên Bang Nga, LHQ đã thông qua Dự thảo Công ước này tại kỳ họp lần thứ 60 của Đại Hội Đồng LHQ. Công ước về đấu tranh chống các hành vi khủng bố hạt nhân năm 2005 đã củng cố thêm cơ sở pháp lý để cộng đồng quốc tế đấu tranh chống khủng bố và đã nhận được sự ủng hộ và ký tham gia của nhiều quốc gia trên thế giới. Sau các cam kết tại cuộc họp cấp cao năm 2005, kỳ họp lần thứ 60 của Đại Hội Đồng LHQ đã thông qua “chiến lược toàn cầu chống khủng bố”. Chiến lược này đã được 192 quốc gia - thành viên LHQ biểu quyết đồng thuận thông qua và có hiệu lực từ ngày 19/9/2006.

Đây là lần đầu tiên một chiến lược có tính chất toàn cầu đã được tất cả các quốc gia - thành viên LHQ đồng thuận thông qua. Chiến lược này bao trùm các mặt về đấu tranh chống khủng bố, quy định một cách cụ thể, chi tiết các biện pháp tập thể và cá nhân trong phòng ngừa và đấu tranh chống khủng bố. Tăng cường khả năng tập thể và cá nhân của các quốc gia thành

viên – LHQ để thực thi các mục đích của chiến lược, đảm bảo các quyền con người và tính tối cao của pháp luật trong đấu tranh chống khủng bố. Các quốc gia thành viên - LHQ đã đồng thuận về việc cần sử dụng các phương tiện quốc tế cần thiết để chống khủng bố, cũng như cùng phối hợp thực thi chiến lược này.

Theo Tổng thư ký LHQ Pak Kee Mun, việc soạn thảo chiến lược chống khủng bố là dấu mốc và tín hiệu quan trọng để chính phủ các nước và các tổ chức quốc tế làm cơ sở để thực hiện việc đấu tranh chống khủng bố. Trên cơ sở đó chính phủ các quốc gia và các tổ chức quốc tế không thể viện dẫn vào bất kỳ lý do nào, như về chính trị, triết học, hệ tư tưởng hoặc tôn giáo v.v... để biện minh cho hành vi khủng bố của mình⁽¹¹⁾.

Như vậy, nếu tính từ năm 1963 đến nay, với sự tham gia của các tổ chức quốc tế phi chính phủ, LHQ đã thông qua được 13 Công ước và Nghị định thư về đấu tranh chống khủng bố và các biểu hiện của khủng bố. Các văn bản đó bao gồm:

1. Công ước Tokyo về các tội thực hiện trên tàu bay và một số các văn bản khác có liên quan, ký tại Tokyo, Nhật Bản, ngày 14/9/1963;
2. Công ước La Haye về đấu tranh với các hành vi trái luật cướp tàu bay, ký ngày 16/12/1970;
3. Công ước Montreal về đấu tranh với các hành vi trái luật chống an ninh hàng không dân dụng, ký tại Montreal ngày 23/9/1971;
4. Công ước New York về ngăn ngừa và trừng phạt tội phạm chống lại những người được hưởng bảo hộ quốc tế, bao gồm các viên chức ngoại giao, ký ngày 14/12/1973;

1. Công ước New York về chống bắt cóc con tin, ký ngày 17/12/1979;
2. Công ước Vienna về bảo vệ an toàn vật liệu hạt nhân, ký ngày 03/3/1980;

⁽⁹⁾ Итоговый документ Всемирного саммита 2005 г./www.un.org/russian/summit2005/outcome.pdf

⁽¹⁰⁾ Thống nhất trong đấu tranh chống khủng bố: Đề xuất về chiến lược chống khủng bố toàn cầu. Báo cáo của Tổng thư ký LHQ. A/60/825, ngày 27/4/2006/http://www.un.org/russian/unitingagainstterrori st/a60_825.doc

⁽¹¹⁾ Tổng thư ký LHQ kêu gọi các quốc gia thực hiện chiến lược đấu tranh chống khủng bố quốc tế/<http://www.anctc.ru/inform/textnews/2007-11-16/55159/?site=8>

3. Công ước Rome về đấu tranh với các hành vi trái luật chống lại những công trình cố định ở thềm lục địa, ký năm 1988;

4. Công ước Rome về đấu tranh với các hành vi trái luật chống lại an ninh hải vận, ký năm 1988;

5. Nghị định thư Montreal về đấu tranh với các hành vi trái luật tại sân bay và đối với nhân viên hàng không dân dụng quốc tế, ký năm 1988;

6. Công ước Montreal về chất nổ dẻo, ký năm 1991;

7. Công ước New York về chống đánh bom khủng bố, ký ngày 16/12/1997;

8. Công ước New York về đấu tranh với các hành vi tài trợ cho khủng bố, ký ngày 09/12/1999;

9. Công ước New York về đấu tranh với các hành vi khủng bố hạt nhân, năm 2005.

Mới đây, ở Châu Phi, tại Hội nghị lần thứ năm các Bộ trưởng Tư pháp của các quốc gia nói tiếng Pháp đã thông qua Công ước về tương trợ pháp lý và dẫn độ với mục đích đấu tranh với khủng bố, ký tại Rabat ngày 16/5/2008. Phần lớn các văn bản này đã có hiệu lực, đây cũng là cơ sở pháp lý để cộng đồng quốc tế đấu tranh chống khủng bố. Các văn bản đó đã quy định về khái niệm, về các hình thức khủng bố, bao gồm cả trên bộ, trên biển và trên không. Chẳng hạn như, việc chiếm máy bay trái phép, bắt cóc con tin, cung cấp tài chính cho khủng bố hoặc việc khủng bố sử dụng vũ khí hạt nhân và các loại vũ khí khác. Tất nhiên để đáp ứng với thực tiễn đấu tranh chống khủng bố hiện nay, các văn bản nói trên là chưa đủ. Bằng thực tiễn đấu tranh chống khủng bố, cộng đồng quốc tế sẽ bổ sung thêm các biện pháp mới. Trên cơ sở đó, LHQ và Hội đồng Bảo an LHQ tiếp tục thông qua các văn bản mới.

Những nhận định trên đã được minh chứng bằng thực tiễn đấu tranh chống khủng bố của cộng đồng quốc tế, cùng với quá trình đấu tranh là việc bổ sung thêm các biện pháp mới. Ví dụ như, các chế tài đối với các quốc gia bị nghi

ngờ có liên quan đến các tổ chức khủng bố Livia 1992, Sudan 1996, Afganistan (phong trào Taliban năm 1999, Tổ chức Al-kaida năm 2000, v.v...

Trên cơ sở Nghị quyết 1269 năm 1999, Hội đồng Bảo an LHQ đã kêu gọi các quốc gia hãy hợp tác với nhau để phòng ngừa và ngăn chặn các hành vi khủng bố. Nghị quyết này đã trở thành khởi điểm cho việc tăng cường các hoạt động chống khủng bố của Hội đồng sau sự kiện ngày 11/9/2001.

Một trong những văn kiện đặc biệt quan trọng đó là Nghị quyết 1373 của Hội đồng Bảo an LHQ đã được thông qua ngày 28/9/2001. Nghị quyết này đã đặt ra nền móng pháp lý cho sự hợp tác quốc tế trong đấu tranh chống khủng bố, đồng thời cũng tạo ra điều kiện cần thiết cho sự bắt đầu chiến dịch của Anh và Mỹ vào Afganistan.

Như vậy, trong lịch sử tồn tại của mình, LHQ đã kịp soạn thảo và ban hành một số lượng lớn các văn bản pháp lý quốc tế, đặt cơ sở cho sự hợp tác quốc tế nói chung và trong lĩnh vực đấu tranh chống khủng bố nói riêng. Nhưng đối với cộng đồng quốc tế, mối đe dọa tiềm ẩn từ khủng bố, ly khai và cực đoan đến hòa bình và an ninh quốc tế luôn là vấn đề thời sự. Do đó, đã có nhiều câu hỏi được đặt ra với LHQ và Hội đồng Bảo an LHQ về vai trò, chức năng và nhiệm vụ, cũng như việc có cần thiết phải cải tổ các cơ quan này trong tình hình mới. Điều đó chứng tỏ rằng LHQ và các cơ quan của nó đang còn rất nhiều việc phải làm để đáp ứng với yêu cầu và thách thức mới của thời đại. Ví dụ như, việc kêu gọi các quốc gia - thành viên LHQ phê chuẩn hoặc gia nhập các điều ước quốc tế về khủng bố, các nghị viện và các chính phủ cần tích cực hợp tác hơn nữa trong đấu tranh chống khủng bố quốc tế.

Theo sáng kiến của Nga, Tổng thư ký LHQ đã xây dựng “nhóm cấp cao” (hay còn gọi là nhóm những người thông thái) nghiên cứu các vấn đề về hiểm họa mới, thách thức mới và các biến đổi mới. Nhóm này đã kêu gọi các quốc gia đưa ra các khuyến nghị về các biện pháp

chống các hiểm họa và các thách thức toàn cầu, trong đó việc phòng ngừa và chống khủng bố quốc tế là định hướng ưu tiên của LHQ. Điều đó đã được khẳng định trong chiến lược chống khủng bố toàn cầu của LHQ. Các quyết định và các tuyên bố của LHQ được thông qua hoàn toàn phụ thuộc vào tình hình an ninh quốc tế và vì tính bền vững của cộng đồng quốc tế, trên cơ sở các nguyên tắc của pháp luật quốc tế, sự công bằng và tôn trọng các giá trị dân chủ. Nhưng để các văn bản đó được thực thi có hiệu quả nhất cần có sự đồng thuận của tất cả các quốc gia và các dân tộc trên thế giới.

Đấu tranh chống khủng bố quốc tế là một phần quan trọng trong hệ thống chương trình các vấn đề về an ninh quốc tế nên đòi hỏi phải có sự thống nhất, biện pháp cứng rắn và trên cơ sở vì lợi ích chung của cộng đồng quốc tế.

Phần lớn các quốc gia có chủ quyền đều tham gia trong các liên minh chống khủng bố trên phạm vi khu vực, liên khu vực và toàn cầu. Nhưng bên cạnh đó vẫn còn một số quốc gia có quan điểm khác về bản chất khủng bố. Ví dụ như, việc một số quốc gia chưa ký, phê chuẩn hoặc gia nhập công ước chống khủng bố của LHQ vì nhiều nguyên nhân. Chẳng hạn như, họ cho rằng việc cư trú của tội phạm (mà đôi khi ở quốc gia nào đó gọi là khủng bố) còn vì nhiều lý do khác như sức khỏe hoặc pháp luật của quốc gia nơi mà “người đấu tranh về chính trị” mang quốc tịch. Do đó, các quốc gia này cho rằng cần tạo điều kiện giúp đỡ, ủng hộ những người này về chính trị và vật chất.

Có thể xem việc lạm dụng quyền cư trú chính trị là chỗ “dột” của luật pháp quốc tế về đấu tranh chống khủng bố. Do đó, tại kỳ họp lần thứ 59 Đại Hội Đồng LHQ đã bàn về việc lạm dụng này. Kỳ họp cũng xem xét các biện pháp về ngăn chặn việc cung cấp nguồn tài chính cho khủng bố, nâng cao mức độ trách nhiệm và các biện pháp trừng phạt khủng bố và những kẻ tiếp tay cho khủng bố.

Chúng ta biết rằng, vai trò trung tâm để thống nhất sức mạnh của cộng đồng quốc tế trong đấu tranh chống khủng bố trước hết thuộc về LHQ, sau đó là các cường quốc và các quốc

gia thành viên LHQ. Theo ý kiến của Ngoại trưởng Nga S. Lavrov thì đã đến lúc không thể đàm phán với khủng bố, dù bọn khủng bố có nguy trang dưới bất kỳ hình thức nào, thì những kẻ đã giết trẻ em ở Beclan và cướp tàu bay để không kích nước Mỹ ngày 11/9/2001 đều có chung một bản chất⁽¹²⁾.

Nhận định về chương trình đấu tranh chống khủng bố của LHQ, trong Tuyên bố của nhóm “G8” họp tại Sant-Peterbyrg ngày 16/7/2006 đã nhận định rằng: “số lượng chương trình của LHQ về đấu tranh chống khủng bố đã ngày một tăng kể từ năm 2001, nhưng LHQ cần trú trọng lĩnh vực giám sát và xây dựng tiềm lực để đấu tranh có hiệu quả với khủng bố”⁽¹³⁾.

Như vậy, để đấu tranh chống khủng bố có hiệu quả hơn, LHQ còn nhiều việc phải làm như cần xây dựng và thực hiện chương trình đồng bộ hơn. Mỗi chương trình LHQ thông qua, các quốc gia thành viên cần thực hiện trong một hệ thống đồng thuận, có định hướng. Các quốc gia cần đảm bảo mối quan hệ hợp tác trên các cấp độ quốc gia (giữa các cơ quan có thẩm quyền) và cấp độ quốc tế (sự phối hợp với các cơ quan quốc tế có liên quan trên cơ sở tuân thủ pháp luật quốc tế).

Đấu tranh chống khủng bố quốc tế không được biến thành nguyên nhân hoặc viện cớ để thực hiện các mục đích chính trị, làm tăng thêm tiềm lực quân sự (hoặc của khối quân sự) hoặc nhằm mục đích lật đổ các quốc gia có chủ quyền. Hiện nay, nhiệm vụ liên minh các quốc gia trong đấu tranh chống khủng bố không chỉ chú trọng về lượng và chất, mà cần phải đưa liên minh chống khủng bố trở thành một tổ hợp mạnh mẽ

⁽¹²⁾ Bài phát biểu của Ngoại trưởng Nga S. Lavrov tại cuộc họp lần thứ 59 Đại Hội đồng Liên Hợp Quốc (New-York ngày 23/9/2004) // <http://www.un.org/russian/ga/59/plenary/russia.htm>

⁽¹³⁾ Tuyên bố của Nhóm G8 về kiện toàn Chương trình đấu tranh chống khủng bố của LHQ. Sant-Peteburg, ngày 16/7/2006 // [Официальный сайт Председательства Российской Федерации в «Группе восьми»](http://www.g8russia.ru/docs/18.html) // <http://www.g8russia.ru/docs/18.html>

hơn, hiệu quả hơn trong việc bảo vệ an ninh và hợp tác quốc tế vì cuộc sống của con người.

Hội đồng Bảo an LHQ đã đồng thuận thông qua Nghị quyết 1535 (tháng 3/2004) về cải cách ủy ban chống khủng bố. Theo định hướng nâng cao năng lực và cơ cấu tổ chức bộ máy của ủy ban, về tính hiệu quả trong công việc và thực tiễn phối hợp hoạt động giữa các quốc gia trong đấu tranh chống khủng bố. Đây là quyết định quan trọng của Hội đồng Bảo an LHQ vì ủy ban chống khủng bố với tính chất là trung tâm phối hợp đấu tranh chống khủng bố dưới sự bảo trợ của LHQ. Hiệu quả công việc của ủy ban được đánh giá thông qua sự hợp tác giữa ủy ban chống khủng bố với các quốc gia thành viên LHQ, với các tổ chức quốc tế phổ cập và khu vực. Ví dụ như, Cộng đồng các quốc gia độc lập, tổ chức hợp tác Shanghai, ASEAN, EC, NATO, v.v...

Tại cuộc họp lần thứ 58 Đại Hội Đồng LHQ đã thông qua Nghị quyết về “các quyền con người và khủng bố”. Nghị quyết đã ghi nhận quy chế về quyền con người được bảo vệ do các hành vi khủng bố, không phụ thuộc vào quốc tịch, chủng tộc, giới tính và tôn giáo. Đồng thời, Nghị quyết cũng nhấn mạnh các

quốc gia không cho những kẻ khủng bố quyền cư trú.

Theo tác giả, đấu tranh chống khủng bố quốc tế là công việc khó khăn trong một cộng đồng quốc tế đa sắc tộc. 193 quốc gia thành viên LHQ hiện nay, là chừng đó quốc gia có chủ quyền, có bản sắc văn hóa và luật lệ riêng, có cách tiếp cận và giải quyết vấn đề toàn cầu theo các cách thức khác nhau trên cơ sở lợi ích riêng và lợi ích chung. Chính vì vậy, để đảm bảo đấu tranh có hiệu quả với khủng bố quốc tế, cũng như việc ngăn chặn sự lan rộng của hiểm họa này. Liên Hợp Quốc cần tuân thủ nguyên tắc đa phương, giải quyết tốt các công việc về sắc tộc, tôn giáo, li khai, cực đoan, giàu nghèo, cũng như vấn đề về biến đổi khí hậu. Có thể đó là những nguyên do làm phát sinh khủng bố. Nhưng trên hết, LHQ cần đảm bảo tính tối cao của pháp luật quốc tế trong việc giải quyết các vụ việc quốc tế.

Tài liệu tham khảo

- [1] G.I. Morozov, *Khủng bố - Tội phạm chống nhân loại (chủ nghĩa khủng bố quốc tế và quan hệ quốc tế*, NXB Matxcova, 1997. (tiếng Nga)

Role of the United Nations in struggle against terrorism

Le Van Binh

*School of Law, Vietnam National University, Hanoi,
144 Xuan Thuy, Cau Giay, Hanoi, Vietnam*

International terrorism has become a global danger. By analysing events that have occurred in the world as well as anti-terrorism documents adopted by the United Nations, the author wants to mention the role of the United Nations in the “Third World War”.